

9. Sleep and behavior problems in school-aged children / M.A. Stein, J. Mendelsohn, W.H. Obermeyer et al. // *Pediatrics*. — 2001. — Vol. 107 (4). — P. e60.

10. Dream recall and its relationship to sleep, perceived stress, and creativity among adolescents / S. Brand, J. Beck, N. Kalak et al. // *J. Adolesc. Health*. — 2011. — Vol. 49 (5). — P. 525-531.

11. Гозак С.В. Використання інтегрального показника для гігієнічної оцінки розкладів уроків у загальноосвітніх навчальних закладах / С.В. Гозак, Т.В. Станкевич, Н.О. Кучма. — К., 2010. — 7 с. (Інф. лист / ДУ "ІГМЕ НАМНУ" № 72-2010).

REFERENCES

1. Hozak S.V. and Shumak O.V. Retrospektyvnyi analiz navchalnoho navantazhennia u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh Ukrainy za 1970-2013 roky [Retrospective Analysis of the Educational Load at the Secondary Educational Institutions of Ukraine in 1970 — 2013]. In: *Hihiena naselenykh mist* [Hygiene of Settlements]. Kyiv; 2014; 63: 269-277 (in Ukrainian).

2. Biggs S.N., Lushington K., van den Heuvel C.J., Martin A.J., Kennedy J.D. *Sleep Med.* 2011; 12 (8): 780-786.

3. Cladellas R., Muntada M.C., Busquets G., Martin M.B., Saez T.D. *Revista de Psicologia del Deporte.* 2015; 24 (1): 53-59.

4. Velten-Schurian K., Hautzinger M., Poets C.F., Schlarb AA. *Sleep Med.* 2010; 11 (3): 281-288.

5. Keller P.S., El-Sheikh M., Buckhalt J.A. *J. Dev. Behav. Pediatr.* 2008; 29(6): 441-449.

6. Hochadel J., Frolich J., Winter A., Lehmkuhl G., Fricke-Oerkermann L. *Psychopathology.* 2014; 47 (2): 119-126.

7. Dewald J.F., Meijer A.M., Oort F.J., Kerkhof G.A., Boggels S.M. *Sleep. Med. Rev.* 2010; 14 (3): 179-189.

8. Pagel J.F. and Kwiatkowski C.F. *Frontiers en Neurology.* 2010; 1:125.

9. Stein M.A., Mendelsohn J., Obermeyer W.H., Amromin J., Benca R. *Pediatrics.* 2001; 107 (4): E60.

10. Brand S., Beck J., Kalak N., Gerber M., Kirov R., Puhse U., Hautzinger M., Holsboer-Trachsler E.J. *Adolesc. Health.* 2011; 49(5): 525-531.

11. Hozak S.V., Stankevych T.V., Kuchma N.O. *Vykorystannia integralnoho pokaznyka dlia hihienichnoi otsinky rozkladiv urokiv u zahalnoosvitnikh navchalnykh zakladakh* [Application of the Integral Index for the Hygienic Assessment of the School Schedule at the Secondary Educational Institutions]. Kyiv; 2010; 7 p. (Informatsiynyi lyst № 72-2010) (in Ukrainian).

Надійшла до редакції 27.05.2015

ВІРНІСТЬ ОБРАНИЙ ДОРОЗІ

3 травня 2015 року виповнилося 75 років від дня народження і 50 років науковій, педагогічній та громадській діяльності вченого-гігієніста, завідувача лабораторії гігієни водопостачання та охорони водоймищ ДУ "Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва НАМН України", доктора медичних наук, професора Прокопова В'ячеслава Олександровича

В'ячеслав Олександрович народився у м. Кіровограді, закінчив тут з відзнакою середню школу і того ж року вступив до Київського медичного інституту імені О.О. Богомольця на санітарно-гігієнічний факультет, який закінчив у 1964 році. Так розпочалася його трудова діяльність: спочатку санітарний лікар у Київській обласній санітарно-епідеміологічній станції (1964-1966), потім асистент кафедри комунальної гігієни Київського медичного інституту (1966-1975), а з 1975 року і донині він працює на різних наукових посадах у Київському НДІ загальної та комунальної гігієни (згодом Український науковий гігієнічний центр, а тепер Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва НАМНУ).

Перші кроки у науці зроблені В'ячеславом Олександровичем у Київському медичному інституті. Тут на кафедрі комунальної гігієни він опановує викладацьке мистецтво і освоює ази науки. Його учителями були видатні вчені-гігієністи професори Габович Р.Д. та Гончарук Є.Г. За керівництва Євгена Гнатовича ювіляр виконав та 1972 року успішно захистив кандидатську дисертацію на тему: "Експериментально-гігієнічне дослідження по централізованому обеззараживанию сточных вод инфекционных больниц".

Після переходу у 1975 році до Київського НДІ загальної та комунальної гігієни В'ячеслав Олександрович вже понад 40 років успішно займається тут вирішенням найбільш актуальних питань санітарної охорони водойм, гігієни питної води та здоров'я населення, де проявилися притаманні йому якості доброго організатора, вдумливого наукового керівника, допитливого дослідника.

Першою лабораторією, яку очолив в інституті В'ячеслав

Олександрович, була лабораторія гігієни навколишнього середовища у зв'язку з індустріалізацією сільськогосподарського виробництва. Лабораторія була малочисельною, але виконувала великий обсяг натурних та лабораторних досліджень з цієї проблеми. У ній напрацьовувалися матеріали 2-х докторських та 2-х кандидатських дисертацій (В.О. Прокопов, М.П. Вашкулат, С.Б. Тарабарова, Г.В. Федосенко), які згодом були успішно захищені. Разом з вченими-агріаріями були досліджені особливості та основні закономірності міграційно-транслокаційних процесів впливу забруднень тваринницьких відходів на підземні води та сільгоспкультури, розроблені та науково обґрунтовані нові екологічно безпечні технології інтенсивного вирощування сільськогосподарських культур з використанням в якості органічних добрив відходів тваринницьких комплексів, оригінальні технологічні схеми багатоступеневої обробки рідкого гною тощо. Результати цих досліджень дозволили розробити у країні багато законодавчо-методичних документів, спрямованих на охорону довкілля від забруднення відходами тваринництва, раціональне їх використання у сільському господарстві при збереженні здоров'я сільського населення прилеглих до тваринницьких комплексів сіл.

1987 року за консультацією члена-кореспондента АМН СРСР Є.Г. Гончарука та академіка АМН СРСР М.Г. Шандали В'ячеславом Олександровичем успішно захищена докторська дисертація на тему: "Гігієнічне обоснование мероприятий по оптимизации обезвреживания городских и больничных сточных вод, предотвращения их неблагоприятного влияния на условия водопользования и здоровье населения". У дисертації на основі вивчення та узагальнення багаторічних науко-

вих досліджень обґрунтовано законодавчо-нормативні, технологічні, екологічні, гігієнічні заходи, спрямовані на попередження хімічного та небезпечного мікробного забруднення поверхневих і підземних вод стічними водами, у тому числі епідемічно небезпечними, та профілактику водно-зумовленої інфекційної захворюваності населення. Вперше було показано, що біологічно очищені, але не знезаражені стічні води міських каналізацій є потужним джерелом небезпечного мікробного забруднення поверхневих вод, що створює епідемічну загрозу здоров'ю населення при рекреаційному водокористуванні; визначено роль детергентів у мікробному забрудненні поверхневих вод, а також підземних вод при зрощувальному землеробстві; обґрунтовано гігієнічні принципи та підходи до очистки і знезараження епідемічно небезпечних стічних вод тощо.

1978 року В.О. Прокопову присвоєно вчене звання старшого наукового співробітника, 1998 р. — професора за спеціальністю "Гігієна". У 1995 році В'ячеслава Олександровича обрано дійсним членом (академіком) Української Екологічної академії наук.

Після захисту докторської дисертації (1989) В'ячеслав Олександрович очолив лабораторію гігієни водопостачання та охорони водоймищ, в якій під його керівництвом успішно виконуються науково-дослідні роботи з різних питань гігієни водопостачання, якості питної води, стану та якості води джерел (поверхневих, підземних), а останніми роками — з епідеміології водно-зумовлених неінфекційних захворювань, з оцінки непухлинних та канцерогенних ризиків, пов'язаних з водним фактором, тощо. Найбільше виз-

нання у наукових колах отримали роботи ювіляра, присвячені вивченню побічних продуктів хлорування питної води — летких та нелетких хлорорганічних сполук, впливу хлорованої питної води на онкологічну патологію населення, а також роботи з розробки гігієнічних принципів та підходів до доочищення питної води у місцях безпосереднього її споживання, з обґрунтуванням наукових основ використання у питному водопостачанні шахтних вод тощо.

Окремі НДР за цими напрямками у 2007, 2009 та 2010 роках відзначено дипломами Президії Національної Академії медичних наук як кращі за ці роки. Більшість НДР, виконаних останнім часом, спрямовано на реалізацію завдань наукової частини Загальнодержавної програми "Питна вода України" на 2006-2020 роки.

В'ячеславу Олександровичу притаманні відчуття нового, пошук нетрадиційних підходів до виконання науково-дослідних робіт, скрупульозність та відчуття особистої відповідальності за чистоту результатів наукових досліджень. Він має високий авторитет у колі науковців та практиків, до його думки як фахівця з питань санітарної охорони водойм, питного водопостачання завжди прислуховуються, насамперед при колегіальній підготовці державних або відомчих правових актів та нормативних документів у зазначеній сфері. За участі В'ячеслава Олександровича тільки за останні роки було підготовлено "Водний кодекс України" (1995), Національну програму екологічного оздоровлення басейну Дніпра та поліпшення якості питної води (1997), Загальнодержавну програму "Питна вода України" (2005), Закон України "Про питну воду та питне водопостачання" (2002), значну кількість інших нормативно-правових актів (ДСТУ, ДСанПіН, санітарних правил, методичних вказівок тощо). У 2010 році за керівництва професора Прокопова В.О. були обґрунтовані, розроблені та затверджені ДСанПіН 2.2.4-171-10 "Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною". Цей документ максимально гармонізований з Європейським водним законодавством і вперше встановлює показники якості та безпечності для різних видів питної води: водопровідної, колодязної, фасованої, з бюветів і пунктів розливу доочищеної питної води.

В'ячеслав Олександрович — автор або співавтор майже 400 опублікованих науково-методичних робіт, серед яких є монографії, посібники, підручники. Прокопов В.О. бере активну участь у підготовці висококваліфікованих наукових кадрів. За його консультацією або керівництвом виконано та захищено 6 докторських та 6 кандидатських дисертацій. Нині завершується виконання 2-х докторських та 2-х кандидатських дисертацій.

Успішну наукову діяльність В'ячеслав Олександрович поєднує з виконанням значного обсягу громадської роботи. Він є співголовою Комісії з питань гігієнічного регламентування хімічних речовин у воді водойм Комітету з питань гігієнічного регламентування МОЗ України, членом спеціалізованої Вченої ради з захисту дисертацій, членом міжвідомчої комісії з реалізації Загальнодержавної програми "Питна вода України" на 2006-2020 роки, а також членом багатьох міжвідомчих тимчасових та постійних робочих груп з підготовки документів у сфері питної води та питного водопостачання, охорони водойм. Він увійшов до складу редакційних колегій та рад багатьох наукових видань.

За сумлінну багаторічну наукову діяльність та значний внесок у розвиток гігієнічної науки В'ячеслав Олександрович нагороджений знаком "Отличник здравоохранения", медалями СРСР, Почесною грамотою Президії Верховної Ради УРСР (1991), грамотою Верховної Ради України (2006). За роки незалежності України його плідну наукову та громадську діяльність було відзначено Почесною грамотою Кабінету Міністрів України (2007), почесними грамотами Академії медичних наук України та Міністерства охорони здоров'я України.

Своє 75-річчя В'ячеслав Олександрович зустрічає у розквіті творчих сил, повний енергії та наукових задумів. Вітаючи В'ячеслава Олександровича з ювілеєм і 50-річчям практичної, викладацької та наукової діяльності, зичимо йому здоров'я та творчої наснаги ще на багато років.

ДУ "Інститут гігієни та медичної екології ім. О.М. Марзєєва НАМНУ"

Комітет з питань гігієнічного регламентування МОЗ України

Редколегія журналу "Довкілля та здоров'я"